creation of neologisms. The translator must take into account the nuances of the legislation and legal practice of the relevant countries. At the same time, the globalization of legal terminology, in particular the use of Latin that facilitates the unification of the translation.

REFERENCES

1. Conley J.M., O'Barr W.M., Rules versus Relationships: The Ethnography of Legal Discourse. University of Chicago Press, USA, 1990. P. 20–25.
2. Kjær A.L., Madsen M.R., Paradoxes of European Legal Integration. Routledge, NY, 2016. 356 p.

Коваль Є.С.

здобувач другого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БІБЛІЙНИХ ПЕРЕКЛАДІВ

Аналіз історії розвитку біблійних перекладів допомагає краще зрозуміти особливості перекладу англомовних євангельських проповідей. Через ознайомлення з історією біблійних перекладів ми можемо зорієнтуватися як змінювалися тлумачення священних текстів з плином часу, ознайомитися з культурним, політичним та релігійним контекстом, в якому виникали біблійні переклади. Це також дозволяє нам зрозуміти як різні підходи до перекладу впливали на формування проповідницьких традицій та богословських концепцій, які зустрічаються в англомовних євангельських проповідях. Крім того, як зазначав всесвітньо відомий історик християнства і богослов Ярослав Пелікан, історія Біблії – це передусім історія друкованих Біблій. Також історія Біблії, це ще й історія друкарства, місії і проповіді [1, с. 217]. Отож, давайте ознайомимося з історією розвитку біблійних перекладів.

Історія біблійних перекладів налічує дві з половиною тисячі років. У ній виділяються п'ять періодів: період до християнської ери, період християнської ери до винаходу друкарства, період від винаходу друкарства до появи першого Біблійного товариства, період діяльності біблійних товариств XIX і XX століття та період сучасності.

Період до християнської ери в історії біблійних перекладів охоплює час, коли святі книги Старого Завіту, а саме Тора, Пророки та Писання ще не були доступні для багатьох народів їхніми рідними мовами. В цей період біблійні тексти існували переважно єврейською, частково арамейською і давньогрецькою мовами. З поширенням єврейських громад за межами Палестини виникла потреба в перекладі святих текстів для тих, хто не володів єврейською мовою. Найбільш значущим перекладом цього періоду стала Септуагінта – грецький переклад священних писань. Вважається, що цей переклад почався приблизно в III столітті до н.е. в Александрії, в одному з культурних і релігійних центрів того часу, і продовжувався протягом кількох століть. Септуагінта була надзвичайно

важливою, оскільки багато єврейських діаспор, особливо в Александрії, говорили грецькою мовою і не могли читати оригінальні єврейські тексти.

Септуагінта стала основним текстом для єврейських громад, що говорили грецькою, а також вплинула на ранніх християн. Багато з перших християнських авторів і богословів, зокрема апостол Павло, використовували Септуагінту, оскільки це був найбільш доступний і зрозумілий переклад для багатьох людей того часу. Крім Септуагінти, існували й інші переклади біблійних книг на різні мови:

- Переклади на арамейську мову, такі як Таргум, які були популярні серед євреїв, які жили в Месопотамії.
- Переклади на латинську, арабську та інші мови згодом.

Таким чином, період до християнської ери в історії біблійних перекладів відзначався виникненням необхідності переведення священних текстів для ширшої аудиторії та важливими перекладами, які стали основою для наступних етапів історії біблійних перекладів.

Період християнської ери до винаходу друкарства (I ст. н.е. – середина XV ст.) охоплює час, коли біблія була доступна лише у рукописах. Перші християнські переклади біблії виникли для того, щоб зробити священні тексти доступними для людей, які не володіли єврейською чи грецькою мовами. У IV столітті св. Єронім створив Вульгату – латинський переклад біблії, який став основним для Західної церкви. Поширення біблії у цей період відбувалося в основному через монастирі, в яких ченці вручну переписували тексти. Це вимагало значних зусиль і часу. Переклади на різні мови, зокрема латину, сирійську, грецьку допомогли забезпечити доступ до біблії для різних народів. Однак, через відсутність друкарства, книги були дорогими й рідкісними, і це обмежувало їхню доступність для широких верств населення. Цей період був важливим для розвитку біблійних традицій у християнському світі.

Період від винаходу друкарства до появи першого біблійного товариства (середина XV – кінець XVIII ст.) був важливим етапом у поширенні біблії. Винайдення друкарського станка Йоганном Гутенбергом у середині XV століття стало революцією в історії книгодруку. Перше надруковане видання біблії – це Гутенбергова Біблія 1455-го року. Друк дав можливість значно збільшити тиражі біблії та знизити їх вартість.

У цей період відбувалося активне перекладання біблії на національні мови. Завдяки цьому біблія поступово ставала доступною для різних верств населення. Видатним прикладом є переклад біблії німецькою мовою Мартіна Лютера (1522-1534), який значно вплинув на розвиток протестантської реформації. Інші важливі переклади того часу включають англійський переклад Вільяма Тіндаля (1525), а також численні видання біблії французькою та іспанською мовами.

Водночас з розвитком друкарства, у XVIII столітті, з'являються перші біблійні товариства, зокрема “Британське та Іноземне біблійне товариство” (1804), яке стало першою організацією, яка активно займалася перекладом та розповсюдженням біблії. Цей період став основою для подальшого масового поширення біблії серед широких верств населення, що мало великий вплив на релігійне життя, освіту та культуру.

Період діяльності біблійних товариств XIX і XX століть став вирішальним у розповсюдженні біблії по всьому світу. В 19 столітті з'явилося багато нових біблійних товариств, які активно працювали над перекладами біблії на різні мови та її масовим поширенням серед різних народів. Одним з основних осередків такої діяльності стало "Британське та іноземне біблійне товариство", засноване в 1804 році, яке стало прикладом для інших організацій. Товариство не тільки перекладало біблію на нові мови, а й забезпечувало її дешевими та доступними виданнями, що дозволяло кожному бажаючому мати свій власний примірник Святого Письма.

У цей період активно поширювалася місіонерська діяльність, завдяки якій переклад біблії здійснювався на мови тих народів, що не мали письма, або на мови, які були малопоширеними. Наприклад, в середині 19 століття були завершені переклади біблії на китайську, індійські мови, а також на мови багатьох африканських народів.

Протягом 20 століття біблійні товариства продовжували свою роботу, здійснюючи переклади на нові мови, а також розширюючи свою діяльність за межами традиційних християнських країн. Важливим моментом стало також впровадження нових методів друку, що дозволило значно знизити вартість біблії і зробити її доступною для більш широких верств населення.

Діяльність біблійних товариств у 19 і 20 століттях також включала створення нових версій біблії, які враховували сучасні мовні та наукові досягнення. Завдяки цьому, біблія була доступна не лише як релігійний, а й як культурний і науковий текст для людей з різних куточків світу.

Період сучасності в історії біблійних перекладів охоплює кінець XX та XXI століття і характеризується швидким розвитком технологій, які значно покращили процес перекладу та поширення біблії. Завдяки новітнім лінгвістичним дослідженням, комп'ютерним програмам і базам даних, переклади біблії стали точнішими та швидшими. Сучасні методи дозволили працювати з оригінальними текстами, враховуючи історичні та культурні контексти, що зробило сучасні переклади більш доступними для широкої аудиторії.

Сучасні біблійні товариства, такі як "Союз біблійних товариств" та "Американське біблійне товариство", активно займаються перекладом біблії на нові мови, зокрема на мови, якими говорять корінні народи або мови, які раніше не мали письма. За останні десятиліття біблію було перекладено на понад 700 мов, що охоплює більше 95% світового населення.

Сучасні переклади, такі як "Нова міжнародна версія" (NIV) чи "Біблія у сучасному перекладі", орієнтовані доступність для сучасних читачів, при цьому зберігаючи точність оригінальних текстів. Таким чином, Біблія стала доступною не лише як релігійний, але й як культурний та науковий ресурс для людей по всьому світу.

Отже, історія розвитку біблійних перекладів є важливим інструментом для розуміння перекладу євангельських проповідей. Вивчення цієї історії дозволяє глибше осмислити, як змінювалися підходи до тлумачення священних текстів, а також як культурні, політичні та релігійні контексти впливали на формування

різних варіантів перекладів. Історія біблійних перекладів, таким чином, є необхідною для розуміння розвитку богословських концепцій і мовних особливостей, які формують сучасні євангельські проповіді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ярослав Пелікан. Кому ж належить Біблія? Історія Святого Письма крізь століття / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2011.
2. David G. Horrell. Translation and the Bible / Oxford: Oxford University Press, 2006.
3. Bruce M. Metzger. The Bible in Translation: Ancient and English Versions / Grand Rapids: Baker Academic, 2001.

Крушельницька К.З.
здобувач другого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ПРИЙОМ ЦІЛІСНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДЕКВАТНОГО ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ РЕБЕККИ КВАН “ВАВИЛОН. ПРИХОВАНА ІСТОРІЯ”

Забезпечення якісного художнього перекладу неможливе без перекладацьких перетворень. При цьому особливі труднощі для перекладача становить передача стилістичних характеристик оригіналу. Одним із засобів, що сприяє досягненню адекватності перекладу є прийом цілісного перетворення. Серед причин застосування такого прийому можна зазначити відмінність комунікативних традицій носіїв англійської та української мов.

Мета дослідження – проаналізувати використання прийому цілісного перетворення у романі Р. Кван “Вавилон. Прихована історія” задля визначення його ролі в досягненні адекватного перекладу.

Актуальність дослідження полягає в зростаючому попиті на твори зарубіжної художньої літератури в українському перекладі.

Переклад літературних творів – це водночас складна й цікава сфера в перекладознавстві. Перекладачу необхідно не лише відтворити зміст твору, а й відобразити ідіостиль автора та емоційний, естетичний і культурний аспекти вихідного тексту. Для адекватного відтворення вказаних елементів перекладачі вдаються до низки трансформацій.

Як стверджує В.І. Карабан, перекладацькі лексичні трансформації – різного роду зміни лексичних елементів вихідної мови задля адекватного відтворення їх семантичних, стилістичних та прагматичних характеристик. При цьому під час перекладу враховуються мовні норми цільової мови. Лексичні трансформації застосовуються у випадку, коли для перекладу лексеми вихідної мови словникові відповідники не підходять з точки зору значення та контексту [1, с. 300]. Однією з таких трансформацій є прийом цілісного перетворення, що є певною формою смислового розвитку. При застосуванні цієї трансформації відбувається перетворення внутрішньої форми будь-якого елемента: слова чи речення. При